

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 325/08-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. januára 2009 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti T., K., zastúpenej advokátom JUDr. M. V., Advokátska kancelária, K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 790/94 (vedenom aj pod sp. zn. 15 C 289/94) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo T. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 790/94 (vedenom aj pod sp. zn. 15 C 289/94) p o r u š e n é b o l o .

2. T. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 700 € (slovom dvetisíc sedemsto eur), ktoré je Okresný súd Košice I p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť T. trovy právneho zastúpenia v sume 223,46 € (slovom dvestodvadsaťtri eur a štyridsaťšesť centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. M. V., Advokátska kancelária, K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti T. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 325/08-10 zo 14. októbra 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť T., K. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 790/94 (vedenom aj pod sp. zn. 15 C 289/94).

Ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval 5. novembra 2008 predsedu okresného súdu, aby sa k sťažnosti vyjadril a oznámil, či súhlasí s tým, aby ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti, a aby zaslal súdny spis. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. 1SprV/282/2008 z 26. novembra 2008 doručenom ústavnému súdu 1. decembra 2008 okrem iného uviedol:

„Žalobou o odstránenie neoprávnenej stavby, resp. alternatívne zriadenie vecného bremena podala na Obvodnom súde Košice 1 dňa 3.10.1994 žalobca ... a spol.

Sťažovateľ vystupuje v predmetnom konaní na procesnej strane žalovaného

Pri posudzovaní otázky, či v tomto súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom poukazujem na Nálezy Ústavného súdu SR, ktoré už v tejto veci boli vydané (III.ÚS 298/07-38, IV.ÚS 319/07-25, II.ÚS 107/08-11, II.ÚS 222/07-40 a ďalšie) a v ktorých Ústavný súd SR dospel k záveru, že doterajším postupom Okresného súdu Košice I došlo k zbytočným prieťahom a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov.

Vec po právnej stránke nie je zložitá. Je však náročná po stránke skutkovej. V konaní vystupuje na strane žalobcu mnoho subjektov, ktorí v priebehu konania zomreli, a súd musel zisťovať okruh právnych nástupcov. Na zistenie skutkového stavu bolo potrebné nariadiť znalecké dokazovanie. Tieto skutočnosti mali za následok predĺženie konania.

Dňa 11.8.2008 súd meritórne rozhodol. Rozsudok doposiaľ nenadobudol právoplatnosť, pretože vo veci bolo podané odvolanie.“

V závere predsedu okresného súdu súhlasil, aby ústavy súd upustil od ústneho pojednávania vo veci.

Ústavný súd zo súvisiaceho súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 15 C 790/94 (vedeného aj pod sp. zn. 15 C 289/94) zistil tento priebeh a stav konania:

Žalobcovia podali na okresnom súde 3. októbra 1994 žalobu proti sťažovateľke ako žalovanej o odstránenie neoprávnenej stavby.

Okresný súd uznesením č. k. 15 C 790/94-12 z 27. júla 2000 pripustil do konania na strane žalovaného M.

Prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 25. októbra 2000. Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo 24. januára 2001 a 21. februára 2001.

Okresný súd uznesením č. k. 15 C 790/94-44 zo 16. septembra. 2002 konanie prerušil do vyhotovenia geometrického plánu, ktorý bol nariadený v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 417/94.

Ďalšie pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 1. apríla 2004, na ktorom okresný súd pripustil zmenu žalobného návrhu v zmysle podania žalobcov (odstránenie neoprávnenej stavby, resp. alternatívne zriadenie vecného bremena).

Okresný súd uznesením č. k. 15 C 790/94-129 z 28. júla 2004 pripustil do konania na strane žalovaných ďalšieho účastníka.

Od 11. novembra 2004 boli viaceré veci (aj konanie vedené pod sp. zn. 15 C 790/94) na základe uznesenia č. k. 15 C 289/94-150 na účely znaleckého dokazovania spojené do spoločného konania pod sp. zn. 15 C 289/94.

Uznesením č. k. 15 C 289/94-150 z 11. novembra 2004 bolo vo veci nariadené znalecké dokazovanie. Znalec prevzal spis sp. zn. 15 C 289/94 na vypracovanie posudku 11. apríla 2005. Vzhľadom na náročnosť znaleckej úlohy 4. júla 2005 požiadal znalec o predĺženie lehoty na vypracovanie posudku do 30. septembra 2005. Dňa 27. septembra 2005 znalec požiadal o predĺženie lehoty o ďalších 60 dní. Okresný súd predĺžil znalcovi lehotu na vypracovanie posudku do 30. novembra 2005. Znalec posudok doručil okresnému súdu až 2. januára 2006.

Okresný súd uznesením č. k. 15 C 289/94-261 z 25. mája 2006 nariadil znalecké dokazovanie znalkyňou na ocenenie vecného bremena. K predloženému znaleckému posudku žalovaní predložili písomné stanovisko, v ktorom namietali množstvo nedostatkov v znaleckom posudku.

Ďalšie pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 2. marca 2007, ktoré bolo odročené z dôvodu doplnenia dokazovania na 3. apríl 2007. Toto pojednávanie sa však neuskutočnilo vzhľadom na neprítomnosť predvolanej znalkyne. Dňa 3. mája 2007 sa uskutočnilo pojednávanie vo veci, ktoré však bolo z dôvodu doplnenia dokazovania odročené na 3. júl 2007.

Žalobcovia doručili okresnému súdu 1. februára 2008 vyjadrenie vo veci a špecifikáciu žalobného petitu.

Dňa 11. augusta 2008 sa uskutočnilo pojednávanie vo veci, na ktorom bol vyhlásený rozsudok vo veci, proti ktorému bolo podané odvolanie.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania

postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložit'osť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložit'osť veci, predmetom konania vedeného okresným súdom je rozhodovanie o nároku žalobcov na odstránenie neoprávnenej stavby, resp. alternatívne o zriadení vecného bremena proti s'ťažovateľke ako odporkyni. Vzhľadom na nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania, ako aj so zreteľom na vstupovanie ďalších účastníkov do konania v súvislosti s právnym nástupníctvom po zomrelých žalobcoch možno napadnuté konanie považovať po vecnej stránke za zložitejšie. Samotnú skutkovú zložit'osť (na ktorú poukázal vo svojom vyjadrení k s'ťažnosti z 26. novembra 2008 aj predseda okresného súdu) však nemožno dávať do súvislosti s dlhotrvajúcou nečinnosťou okresného súdu. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov a ktorá nie je právne zložitá.

2. Správanie s'ťažovateľky ako účastníčky konania je druhým kritériom pri rozhodovaní, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd pri preskúmaní spisu nezistil žiadnu okolnosť, ktorou by s'ťažovateľka prispela k zbytočným priet'ahom v konaní.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu. Pokiaľ ide o postup okresného

súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, ústavný súd z dosiaľ vykonaných úkonov súdu zistil, že okresný súd bol v spore sťažovateľky v podstate nečinný. Vzhľadom na skutočnosť, že nečinnosť okresného súdu charakterizuje konanie vedené pod sp. zn. 15 C 790/94 (vedené aj pod sp. zn. 15 C 289/94) ako celok, ústavný súd nepovažuje za potrebné hodnotiť sporadické úkony súdu (nariadenie pojednávania po 6 rokoch, nariadenie znaleckého dokazovania po viac ako 10 rokoch atď.).

Obranu okresného súdu spočívajúcu v odvolávaní sa na nutnosť zisťovania výsledkov dedičských konaní z dôvodu úmrtí niekoľkých žalobcov, potrebu nariadenia znaleckého dokazovania, ktoré by mali byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prietahy v danom konaní, ústavný súd neakceptoval. Uvedené skutočnosti jednotlivo ani vo vzájomnej spojitosti nemôžu odôvodňovať celkovú neprimeranú dĺžku posudzovaného súdneho konania, ktoré doteraz predstavuje viac ako 14 rokov.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 790/94 (vedenom aj pod sp. zn. 15 C 289/94) došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Aj napriek zisteniu ústavného súdu, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, neprikázal mu, aby vo veci sp. zn. 15 C 790/94 (aj sp. zn. 15 C 289/94) konal bez zbytočných prietahov, vzhľadom na to, že táto povinnosť mu už bola uložená nálezom ústavného súdu č. k. IV. ÚS 69/07-23 z 21. júna 2007.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný vyplatiť ho sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Sťažovateľka v sťažnosti žiadala priznať primerané finančné zadost'učinenie v sume 200 000 Sk.

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

V danom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Ústavný súd zohľadňujúc predovšetkým obdobie, v ktorom došlo k zbytočným priesťahom, zložitost' veci, správanie sťažovateľky ako účastníčky konania, povahu prerokovanej veci, ktorá je predmetom posudzovaného konania, dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadost'učinenia v sume 2 700 € primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 2 výroku nálezu).

Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. M. V. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007, ktorá bola 19 056 Sk, keďže úkony ustanoveného právneho zástupcu boli vykonané v roku 2008. Úhradu ústavný súd priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení vyhlášky č. 279/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to v sume 3 176 Sk za každý úkon právnej služby a 190 Sk režijný paušál za každý úkon právnej služby (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 6 732 Sk, čo predstavuje sumu 223,46 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. januára 2009